

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора юридичних наук, професора Назимка Єгора Сергійовича на дисертацію Джелілової Мер'єм Алієвни «Запобігання організованій злочинності в Одеському регіоні України», представлену на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дослідження. Проблема зростання кількісних показників кримінальних правопорушень, що вчиняються у складі організованих груп та злочинних організацій залишається актуальною протягом тривалого періоду. Більшість факторів та чинників, які сприяють інтенсифікації таких криміногенних загроз знаходяться у площині незадовільного організаційно-правового забезпечення механізму кримінологічного запобігання, а також зумовлені особливостями досудового розслідування, алгоритм якого має враховувати як потенційно можливий транскордонний характер такої злочинності, так і різні форми реалізації кримінально протиправного умислу. На сьогоднішній день основні напрями загальнодержавної політики та організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю, визначені у Законі України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», частково – у Законі України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», а також – у чинному кримінальному законодавстві лише частково вирішують окреслену проблему.

На державному рівні проблема запобігання організованій злочинності визнана пріоритетною. У Стратегії національної безпеки «Безпека людини – безпека країни», затвердженій Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020 серед поточних та прогнозованих загроз національній безпеці та національним інтересам України з урахуванням зовнішньополітичних та внутрішніх умов визначено, що спеціальні служби іноземних держав, насамперед російської федерації, продовжують розвідувально-підривну діяльність проти України, намагаються підживлювати сепаратистські настрої, використовують організовані злочинні угруповання і корумпованих посадових осіб, прагнуть зміцнити інфраструктуру впливу. Із початком повномасштабної збройної агресії російської федерації проти України у 2022 році вказана загроза була додатково актуалізована, зокрема – в межах Одеського регіону, що, серед іншого, зумовлено соціально-географічними чинниками. Розташування Одеси на північно-західному узбережжі Чорного моря, на перетині шляхів з Північної та Центральної Європи на Близький Схід та в Азію спрощує вчинення таких кримінальних правопорушень як торгівля людьми, збут наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, збут вогнепальної зброї та

боєприпасів тощо. Більшість із наведених протиправних діянь може бути вчинена виключно у співучасті.

На сьогоднішній день, відповідно до положень чинного кримінального процесуального законодавства України, більшість видів кримінальних правопорушень, які можуть бути вчинені у складі організованих груп та злочинних організацій знаходяться у підслідності різних правоохоронних органів, що частково ускладнює досудове розслідування. Більшість із запропонованих заходів кримінально-правового впливу на організовану злочинність можуть бути визнані застарілими та малоефективними. Наведене свідчить про те, що на сучасному етапі державотворення найбільш актуальним є кримінологічний напрям запобігання таким кримінальним правопорушенням, який може бути інтегрований у практичну площину шляхом розробки концепту розвитку кримінологічного стратегічного планування та інтеграції до механізму протидії організованим злочинності сучасних заходів кримінально-правового та кримінологічного впливу. Загалом оцінюючи кримінологічну політику країни та рівень наукових досліджень у цій сфері наукових знань, треба зазначити, що більша частина праць учених присвячена вирішенню загальних проблем, які не враховують специфіку запобігання організованим злочинності в окремих регіонах, особливо – в умовах дії особливого правового режиму воєнного стану. Значні прогалини пов'язані і з відсутністю комплексного підходу до унормування заходів та засобів регіонального запобігання та знань щодо соціально-географічних чинників злочинності.

Із урахуванням того, що у Комплексному стратегічному плані реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023 – 2027 роки, схваленому Указом Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023 визначено потребу у розробленні, затвердженні та введенні в дію Національного плану із запобігання (превенції) злочинності, розрахованого на три роки, на підставі якого за активної участі громадянського суспільства приймаються щорічні регіональні та місцеві програми запобігання (превенції) злочинності, актуальною є потреба в поглибленні доктрини наук кримінально-правового циклу. Тому теоретичне узагальнення та розв'язання комплексної науково-прикладної задачі, яка полягає у проведенні комплексного дослідження кримінологічного феномену організованої злочинності, членів організованих груп та злочинних організацій в Одеському регіоні, встановлення основних детермінант та розробка науково обґрунтованих рекомендацій щодо запобігання організованим злочинності в Одеському регіоні України, що є метою дисертаційного дослідження М.А. Джелілової, є важливим та актуальним. І у цьому аспекті визначення кількісних та якісних показників організованої злочинності в Одеському регіоні України; кримінологічних властивостей членів організованих груп та злочинних організацій в Одеському регіоні України; узагальнення та удосконалення засад загальносоціального та спеціально-кримінологічного запобігання організованим злочинності в Одеському регіоні

України, здійснені дисертанткою, безумовно є актуальними та мають теоретичну та практичну цінність.

Відзначаючи актуальність теми дисертації М.А. Джелілової, слід зазначити, що вона виконана відповідно до положень Стратегії боротьби з організованою злочинністю (розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2020 р. № 1126-р); пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності (відповідно до Закону України від 12 січня 2023 року № 2859-IX зі змінами). Робота відповідає тематиці пріоритетних наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки (наказ МВС України від 11 червня 2020 р. № 454); виконана у межах науково-дослідних робіт Одеського державного університету внутрішніх справ «Пріоритетні напрямки розвитку реформування правоохоронних органів в умовах розгортання демократичних процесів у державі» (державний реєстраційний номер №0116U006773); відповідає плану науково-дослідницької роботи кафедри кримінального права та криминології Одеського державного університету внутрішніх справ «Кримінально-правові, криминологічні та кримінально-виконавчі заходи запобігання злочинності» (державний реєстраційний номер № 012U002156). Тему дисертації затверджено Вченою радою Одеського державного університету внутрішніх справ 30 жовтня 2020 р. (протокол № 3).

Вивчення дисертації та наукових публікацій свідчить про логічну та обґрунтовану метою структуру роботи, що дало можливість усебічно й повно дослідити обрану тематику. Дисертантка правильно сформулювала об'єкт і предмет дослідження. Результати дисертаційного дослідження підтверджують його наукову обґрунтованість і новизну, відображену в теоретичних висновках і запропонованих законодавчих та науково-практичних рекомендаціях, що виносяться на захист.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації та їх достовірність. Результати дисертаційного дослідження М.А. Джелілової є аргументованими. Дисертантка проаналізувала достатню кількість джерел (392 найменування), ґрунтовно опрацювала наукові праці вчених, що дозволило досягти поставленої мети та вирішити наукові завдання, сформулювати пропозиції та рекомендації з подальшого дослідження проблем удосконалення стратегії регіонального запобігання організованій злочинності. Достовірність і обґрунтованість зроблених у дисертації висновків, сформульованих пропозицій та рекомендацій забезпечується емпіричними даними, які становлять зведені дані кримінально-правової статистики Офісу Генерального прокурора про стан та структуру кримінальних правопорушень за 2017-2023 рр., аналітичні огляди Національної поліції України, Верховного Суду, дані судової статистики за 2017–2023 рр.; статистична звітність Державного комітету статистики України за 2017–2023 рр.; результати вивчення 150 вироків за вчинення кримінальних правопорушень,

пов'язаних з організованою та груповою злочинністю на території Одеської, Миколаївської та Херсонської областей у 2017-2023 рр.; матеріали анкетування й опитування 248 фахівців, які мають досвід у запобіганні організованій злочинності; 120 повідомлень на інформаційних Інтернет-порталах за 2017–2023 рр. У роботі також використано власний досвід роботи на керівних посадах в органах державного управління в Одеській області. Підтвердженням достовірності наукових положень і висновків, викладених у дисертації, також є відповідна методологія дослідження.

У процесі дослідження використовувалися комплекси загальнонаукових і спеціальних методів. Системно-структурний застосовувався під час аналізу кількісно-якісних показників організованої злочинності в Україні та запобігання; історико-правовий – у процесі визначення стану дослідження даного явища, кримінологічної характеристики, розвитку законодавства та практики запобігання; формально-логічний – у процесі аналізу феномена організованої злочинності, надання кримінологічної характеристики цих злочинів, визначення їх детермінації та запобігання; логіко-нормативний – в процесі аналізу нормативно-правових актів та вивчення вітчизняної і зарубіжної практики запобігання організованій злочинності; моделювання – під час побудови кримінологічних моделей (схем, діаграм тощо) організованої злочинності, під час надання науково-практичних пропозицій з удосконалення системи запобігання організованій злочинності, та під час формулювання загальних висновків до розділів та підрозділів дисертації; соціологічні методи дослідження – анкетування, опитування і т.д. використані при вивченні думки фахівців щодо стану і ефективності запобігання організованій злочинності; порівняльно-правовий (компаративістський) метод застосовано під час вивчення вітчизняного та зарубіжного досвіду запобігання організованій злочинності; статистичні методи використовувалися у ході вивчення та обробки емпіричних даних щодо кримінологічної характеристики організованої злочинності в Одеському регіоні, її детермінації, а також під час вивчення особи злочинця.

Нормативно-правову та теоретичну базу дисертації становлять Конституція України, закони і підзаконні нормативно-правові акти України станом на 20 січня 2023 р. В роботі також використані результати досліджень, висвітлені у зарубіжній та вітчизняній науковій літературі з кримінології, кримінального, кримінально-виконавчого права, філософії, соціології, економічної географії, психології, історії, що містить наукові результати про феномен організованої злочинності, її регіональні особливості, детермінацію та запобігання вказаним кримінальним правопорушенням. Таким чином, обґрунтованість та достовірність одержаних дисертанткою результатів, сформульованих висновків і пропозицій забезпечені завдяки використанню широкого кола наукових джерел, різноманітних методів наукового та практичного аналізу. Постановка завдань, визначення об'єкта, предмета та мети наукового пошуку є чіткими і зрозумілими та цілком відповідають загальним

вимогам. Це дає підстави стверджувати, що мета, яку ставила перед собою дисертантка – досягнута, а завдання – виконані.

Наукова новизна положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації. Робота М.А. Джелілової є самостійним завершеним монографічним дослідженням, у якому представлено комплексні наукові результати про феномен організованої злочинності в Одеському регіоні, її кримінологічну характеристику, детермінацію та запропоновано систему заходів запобігання організованій злочинності. Наукова новизна одержаних результатів конкретизується в теоретичних положеннях і висновках, основними з яких є такі:

уперше:

- надано характеристику організованої злочинності в Одеському регіоні України в якості об'єкта кримінологічного аналізу в умовах війни, що проявляється у негативних змінах кількісно-якісних показників цих кримінальних правопорушень, а саме, у негативній їх динаміці, збільшенні ступеню суспільної небезпеки діянь, домінуванню організованих форм протиправних дій у більшості видах протиправної діяльності; збільшення професіоналізму злочинців; високий рівень латентності; проникнення у більшість сфер життєдіяльності регіону; вдосконалення форм та методів ведення злочинної діяльності; значний негативний вплив на криміногенну обстановку Одеського регіону тощо;

- виявлено особливості кримінологічної характеристики осіб, які вчиняють злочини, що відносяться до категорії організованої злочинності: переважно це неодружені чоловіки молодого віку, більшість з них мають досвід злочинної діяльності, є прихильниками і сповідують «злочинну ідеологію», в умовах воєнного стану їх діяльність характеризується прагненням до збагачення, відрізняється невинуватою жорстокістю та цинізмом;

- доведено, що організована злочинність в Одеському регіоні України є результатом складної взаємодії цілої групи факторів, подій, процесів і явищ, які відбуваються у державних і суспільних сферах. У цьому процесі ключове місце відіграють фактори військової агресії росії проти України. Ці фактори негативно впливають і загострюють всі інші детермінанти: історичні, природньо-географічні, соціально-демографічні, політичні, економічні, правові, організаційно-управлінські, психологічні та культурно-виховні. Всі вони переломлюються через свідомість певних категорій осіб і у сукупності обумовлюють негативні зміни у стані та динаміці організованої злочинності в Одеському регіоні України.

удосконалено:

- теоретичні положення з обґрунтування ідеї, що системи запобігання організованій злочинності в Одеському регіоні має будуватися за досвідом більшості європейських країн, які традиційно дотримується гуманістичного

підходу, спрямованого на створення умов унеможливлення вчинення злочинів, усунення причин та умов для злочинної поведінки, а також створення правових перешкод (за допомогою регіональних програм протидії злочинності) для унеможливлення чи ускладнення вчинення злочинів, а також перешкоджання легалізації та використання коштів, отриманих злочинним шляхом;

– положення про наявні в наукових дослідження знання стосовно класифікації та видів організованих злочинних угруповань, представлено їх основні форми та види в Одеському регіоні в умовах воєнного стану;

– теоретичне розуміння сучасних схем та найбільш розповсюджених механізмів та способів діяльності злочинних угруповань в Одеській області в умовах воєнного стану.

дістало подальшого розвитку:

– теоретичні положення, що з початком війни, у Одеській області поряд із вдосконаленням традиційних способів діяльності, з'явилися нові форми та види організованої злочинності, а саме: злочинні схеми навколо зернового коридору; зловживання із наданою західними партнерами гуманітарної допомоги; відбулася переорієнтація діяльності ОЗГ з контрабандних потоків (в тому числі наркотиків і психотропних речовин) із морських та повітряних на наземні перевезення. Бессарабський район став центром незаконного перевезення через кордон чоловіків призовного віку; під час війни Одещина опинилася на перехресті потоків нелегальної міграції, зброї, наркотиків; стала «перевалочним центром» для організованої торгівлі людьми. В умовах воєнного стану відбувся певний розподіл сфер впливу між етнічними злочинними угрупованнями. Так, місцеві злочинні організації характеризуються багатопрофільністю злочинної діяльності; гагаузькі злочинні угруповання спеціалізуються на викраданні товарів соціального та господарського призначення з подальшим перепродажем через свої торгівельні мережі. Грузинські та абхазькі угруповання у Одесі спеціалізуються на викраданні матеріальних цінностей з автомобілів, а також на угоні дорогих автовок, з подальшим їх перепродажем або розбором на автозапчастини. Сирійські угруповання спеціалізуються на протиправній торгівлі валютою та на виробленні і постачанні підроблених брендів марок парфумів тощо;

– положення про підвищення ефективності запобігання організованій злочинності в Одеському регіоні України на основі: 1) формування єдиної комплексної державної політики у сфері запобігання та протидії організованій злочинності; 2) оновлення та удосконалення законодавства, що регулює сферу запобігання та протидії організованій злочинності на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях. Важливого значення набуває прийняття нового Закону України «Про запобігання і протидію організованій злочинності»; 3) розробку та впровадження цільової регіональної програми щодо запобігання організованій злочинності на Одещині станом на 2024-2026 рр.; 4) запозичення

позитивного міжнародного досвіду у сфері запобігання організованій злочинності. Дієвим визначаємо досвід США, Німеччини, Італії та Великобританії, оскільки ці країни будують стратегію протидії організованій злочинності, як з урахуванням помилок та успіхів минулого, так і шляхом використання новітніх наукових досягнень, методів та технологій; 5) налагодження тісного міжнародного співробітництва з міжнародними організаціями, зарубіжними державами, неурядовими громадськими організаціями; 6) нейтралізація корупції як супутникового явища організованої злочинності в Одеському регіоні; 7) оперативну конфіскацію активів організованих груп і злочинних організацій; 8) утримання молоді від залучення до організованої кримінально протиправної діяльності.

Практичне значення результатів дослідження. Викладені в роботі висновки і пропозиції впроваджено та може бути використано в:

- у науково-дослідній роботі – як теоретична база для наукових досліджень у сфері запобігання організованій злочинності у регіонах України (акт впровадження від 02 лютого 2023 р.);

- у навчальному процесі – під час підготовки навчально-методичних видань та у проведенні навчальних занять із дисциплін «Кримінологія», «Кримінологія та профілактика правопорушень», «Кримінальне право України (акт впровадження від 02 лютого 2023 р.);

- у правотворчій діяльності – під час вдосконалення нормативно-правових актів із запобігання організованій злочинності у регіонах України;

- у правозастосовній сфері – в якості заходів з підвищення ефективності запобігання організованій злочинності у регіонах України.

Основні положення дисертаційної роботи опубліковано у 8 наукових працях, з яких: 3 – статті в наукових фахових виданнях України, 5 тезах матеріалів конференцій. Дисертація має чітку структуру: складається з анотацій, вступу, трьох розділів, що включають 8 підрозділів, висновків, списку використаних джерел, що включає 392 найменування, 17 додатків. Повний обсяг дисертації становить 283 сторінки, з яких: основний текст – 197 сторінок, список використаних джерел – 44 сторінок, додатки – 29 сторінок. Оформлення дисертації відповідає усім вимогам, що пред'являються до цього виду робіт. Дисертація структурована відповідно плану. Стиль викладення матеріалу відрізняється науковістю, логічністю, послідовністю. У результаті вивчення дисертації академічного плагіату, фабрикації та фальсифікації не виявлено. Дисертація відповідає спеціальності «081 Право».

Визнаючи цілісність і новизну дослідження М.А. Джелілової, варто звернути увагу на його окремі положення, які можуть стати предметом наукової дискусії та подальшого вивчення досліджуваної проблеми. Зокрема:

1. Серед елементів наукової новизни, які було встановлено «вперше», авторка вказує на те, що нею виявлено особливості кримінологічної

характеристики осіб, які вчиняють злочини, що відносяться до категорії організованої злочинності: переважно це неодружені чоловіки молодого віку, більшість з них мають досвід злочинної діяльності, є прихильниками і сповідують «злочинну ідеологію», в умовах воєнного стану їх діяльність характеризується прагненням до збагачення, відрізняється невинуватою жорстокістю та цинізмом.

По-перше, формулювання «злочини, що відносяться до категорії організованої злочинності» є не в повній мірі правильним, оскільки, відповідно до Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», організована злочинність - це сукупність кримінальних правопорушень, що вчиняються у зв'язку зі створенням та діяльністю організованих злочинних угруповань. У кримінально-правовій науці відсутнє поняття «категорія злочину» або «категорія організованої злочинності». Традиційно, відповідно до чинного Кримінального кодексу України, всі кримінальні правопорушення поділяються на проступки та злочини, а також диференціюються в залежності від тяжкості діяння та родового об'єкту. Отже, під час формулювання авторських позицій, дисертантці варто оперувати сталою та нормативно закріпленою термінологією, що надасть можливість отримати та презентувати більш коректні та точні результати дослідження.

По-друге, вказівка на те, що дисертанткою саме «вперше» було виявлено особливості кримінологічної характеристики осіб, які вчиняють досліджувані злочини є необгрунтованою, оскільки наразі існує низка наукових праць (А.А. Вознюк, О.М. Джужа), зокрема рівня дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук (П.С. Єпринцев), в яких було сформовано концептуальний підхід до визначення структури та кримінологічних ознак осіб, які вчиняють кримінальні правопорушення у складі організованих груп та злочинних організацій.

2. Не в повній мірі аргументованим здається підхід авторки до визначення предмету дослідження у першому розділі дисертації, назва якого сформульована як «Кримінологічне пізнання запобігання організованій злочинності в Одеському регіоні». Виходячи із того, що у цьому розділі було присвячено увагу аналізу стану наукового розроблення проблеми організованої злочинності на регіональному рівні, а також розгляду організованої злочинності в Одеському регіоні як історичного та соціально-правового явища, дисертанткою було охарактеризовано безпосередньо феномен організованої злочинності, але не механізм запобігання такому явищу.

3. Під час розгляду історичного досвіду становлення та розвитку організованої злочинності взагалі та в Одеському регіоні зокрема, дисертантці варто було б систематизувати дослідження та стисло викласти основні етапи формування такого соціально негативного феномену, а також визначити кореляцію між особливостями кожного історичного періоду та якістю нормативно-правового забезпечення запобігання кримінальним

правопорушенням, вчиненим у складі організованих груп та злочинних організацій. Такий підхід дозволив би глибше проаналізувати детермінанти організованої злочинності та ефективність окремих заходів запобігання із урахуванням ретроспективного досвіду.

4. У дисертації авторка звертає увагу на те, що регіональна система запобігання організованій злочинності в Одеській області під час війни має включати комплекс інформаційно-аналітичних, управлінських, організаційно-правових, матеріально-технічних та профілактичних заходів, а саме: аналіз кримінально-правової статистики у сфері протидії організованої злочинності та моніторинг змін у криміногенній обстановці в Одеському регіоні; профілактика організованої злочинності у соціальному та в інформаційному регіональному просторі; виявлення та припинення діяльності організованих злочинних груп та злочинних організацій в регіоні; припинення окремих злочинів, що вчиняються членами організованих груп та злочинних організацій; притягнення до кримінальної відповідальності осіб, діяльність яких пов'язана із організованою злочинністю; міжнародне співробітництво у запобіганні організованій злочинності та міжрегіональному рівні; міжрегіональна взаємодія між суб'єктами запобігання організованій злочинності; вдосконалення матеріально-технічного забезпечення процесу запобігання організованій злочинності в регіоні; підготовка вузькопрофільних кадрів, що спеціалізуються на регіональному запобіганні організованій злочинності; вдосконалення системи правового забезпечення запобігання організованій злочинності; регіональне програмування та планування запобігання організованій злочинності в Одеському регіоні; популяризація законослухняного способу життя у регіоні; інформаційну та віктимологічну профілактику організованої злочинності серед населення та молоді Одеського регіону.

Проте, наведений перелік заходів є типовим для запобігання будь-якому виду кримінальних правопорушень та не є орієнтованим на специфіку організованої злочинності в умовах воєнного стану. Отже, під час захисту дисертантці доцільно зупинитись на цьому питанні більш детально та пояснити в чому, на її думку, полягає особливість запобігання організованій злочинності в умовах дії особливих правових режимів.

5. Певним недоліком можна вважати відсутність підрозділу, присвяченого кримінологічній характеристиці жертв кримінальних правопорушень, вчинених у складі організованих груп та злочинних організацій, тим більше, що серед заходів, спрямованих на зниження кількісного показника досліджуваних кримінальних правопорушень авторка виокремлює віктимологічну профілактику серед населення та молоді Одеського регіону. Необхідно відмітити, що такі протиправні діяння відрізняються від інших ступенем тяжкості та специфічним механізмом кримінально протиправної поведінки. Визначення ролі жертви в такому механізмі, а також диференціація особливостей взаємодії між жертвами та різними учасниками організованих груп та злочинних організацій надало б

авторці можливість поглибити стратегію регіонального запобігання організованій злочинності.

Водночас висловлені зауваження не є критичними, а тому не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації і не знижують її високого наукового рівня, теоретичного та практичного значення, а лише запрошують авторку до наукової дискусії.

ВИСНОВОК

Представлена дисертаційна робота Джелілової Мер'ем Алієвни «Запобігання організованій злочинності в одеському регіоні України» є завершеною роботою, сформульовані у ній наукові результати містять елементи наукової новизни, які мають теоретичне і практичне значення для наук кримінального права та криминології. Дисертаційне дослідження відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (в редакції постанови КМУ від 19 травня 2023 року № 502), наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 31 травня 2019 року № 759), та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами, внесеними згідно з постановою КМУ від 19 травня 2023 року № 502), а її авторка – Джелілова Мер'ем Алієвна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право.

**Офіційний опонент –
доктор юридичних наук, професор,
перший проректор Донецького державного
університету внутрішніх справ**



Єгор НАЗИМКО

Підпис Назимка Єгора Сергійовича засвідчую

**Начальник відділу
документування службової діяльності**

Юлія МЕРКУЛОВА